

door mij beoogde, in dien geest ingesteld, ja, op de beantwoording dier vraag zelfs uitsluitend doelend, kan zich werkelijk, ter verheldering der kennis van ons volksleven, nog wel nuttig maken.

I.

Bijna geen schrijver over deze immigratie, of hij wijst erop, dat de uitgewekenen zich niet over geheel ons vaderland hebben verspreid, maar dat zich hun stroom — met terzijdelating van het geheele platteland ¹⁾ (behalve dan misschien van Twente ²⁾) en van verreweg het grootste deel onzer steden ook nog — heeft vastgezet in Amsterdam, Haarlem, Leiden en Middelburg. Nu is het zeker waar: de plaatsen, die het meest van den vreemdelingenvloed hebben geprofiteerd, noemt wie dat viertal namen aan de vergetelheid ontruikt, wel. Maar de volledige lijst van asylen, waar de bewoners van het bijna eindeloos aantal steden en dorpen van Vlaanderen, Brabant, Artois en Henegouwen, dat er zijn contingent aan geleverd heeft ³⁾, onder den verzamelnaam van „Vlamingen en Bra-

¹⁾ Dat de steden zulke vestiging ten platten lande krachtig tegenwerkten, blijkt N. W. POSTHUMUS, *Bronnen tot de geschiedenis van de Leidsche Textielnijverheid*, D III ('s-Grav. 1912) no. 14.

²⁾ Deze immigratie naar Twente wordt in verschillende werken genoemd; zie bijv. *Beschrijving van handel en nijverheid in Nederland*, samengesteld onder leiding van Mr. J. C. A. EVERWIJN ('s Grav. 1912) bldz. 255; H. SMISSEART, *Bijdragen tot de Gesch. der ontwikkeling van de Twentsche Katoennijverheid* (den Haag 1906) bldz. 1, 2; C. T. STORK, *De Twentsche Katoennijverheid* (Enschede, 1888) bldz. 2. Als ik mij niet vergis hebben deze echter allen hunne kennis in dit opzicht ontleend aan J. H. HALBERTSMA, *Weelschool te Goor*, in *Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren*. Jrg. II (1837) bldz. 81 vv., een artikel dat totaal geen bewijsplaatsen vermeldt. Ik maak dan ook van deze streek slechts onder voorbehoud melding. Haar te verzwijgen waar mij niet bleek dat Halbertsma's mededeelingen onjuist zijn, ging echter ook niet aan.

³⁾ Ik vond op verschillende plaatsen de volgende steden en dorpen vermeld: Doornik, Hondshoote, Poperinghe, Belle, Ieperen, Antwerpen, Veurne, Kamerik, Rijssel, Atrecht, Dendermonde, Nivelle, Kortrijk, Gent, Wackene, Weert, Alebeke, Rousselaer, Waerschot, Armentières, Huysen, Waernaerde bij Oudenaerde, Meenen, Leegem bij Meenen, Halewijn, Broeckhoven, Gemert, Nieuwerkerke, Geulichem, Thielt, Helmont, Ysegem, Breda, den Bosch, Geluwe, Sleysinge, Oudenaerde, Turnhout, Oostende, Mechelen, Brussel, Brugge, Duinkerken, Aelst, St. Truyen, Diest, Oosterhout, Bergen op Zoom.